

Pædagogisk Læreplan Sundet 2014 – 2016

Mission

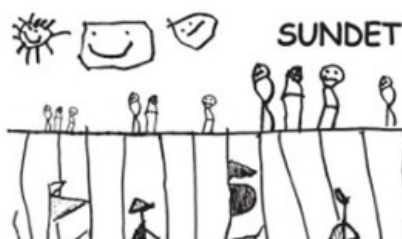

Sammen med missionen indeholder den fælles referenceramme for alle medarbejdere følgende overbevisninger:

"Jeg har betydning i børns liv"

Dette kommer til udtryk ved at:

- **Jeg griber og begriber børnene**
- **Jeg er foran – bagved og ved siden af**
- **Jeg skaber inspirerende læringsmiljø**
- **Jeg skaber samhørighed og livsglæde**

Den pædagogiske læreplan i Svendborg Kommunes kommunale dagtilbud

Dagtilbudsområdet i Svendborg kommune har fokus på at matche de nationale krav og forventninger, der er stillet til dagtilbud:

- [Dagtilbudsloven](#)
- [Fremtidens Dagtilbud](#)
- [Mål for Ny Nordisk Skole 0-18 år](#)
- [KL – "Det gode børneliv"](#)

I Svendborg kommune har Byrådet udmøntet de nationale krav i [Vision for læring og dannelse - for de 0-18 årige i Svendborg Kommune](#). Her er læringssyn og dannelsessyn formuleret, og skal fungere som pejlemærker for det pædagogiske arbejde.

Udmøntningen af Vision for læring og dannelse på Dagtilbudsområdet, vil blive en tilretning af Mission og fælles referenceramme, som ledelsen vil foretage. I den pædagogiske læreplan 2014 er lærings- og dannelsessynet fra Visionen taget ind.

Det er den ramme, som alle kommunale og selvejende dagtilbud i kommunen arbejder indenfor. Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i nationale og kommunale krav og forventninger, og er med til at styrke og dokumentere praksis.

Ifølge Dagtilbudsloven skal der sættes mål for børns læring indenfor seks læreplanstemaer. Med afsæt i det værdimæssige grundlag i Mission og fælles referenceramme, er det vores valg, at sætte mål for kvaliteten af de læringsmiljøer, der skal være til stede, for at børn kan udvikle sig indenfor læreplanstemaerne. Det er så opgaven, via SMTTE, at følge op på børnenes læring.

Det er lederteamets opgave at udarbejde den pædagogiske læreplan, og dermed sætte standarden for kvaliteten af den pædagogiske praksis i dagtilbuddet.

For at prioritere resurser og forenkle arbejdet i dagtilbud, er der udarbejdet en fælles model for udformningen af den pædagogiske læreplan.

Ud fra den fælles beskrevne ramme, er det det enkelte dagtilbuds opgave, at udarbejde en pædagogisk læreplan indeholdende en SMTTE for hvert af de seks læreplanstemaer:

- **Sammenhæng** - Bekendtgørelsens tekst + nye erkendelser fra evalueringen
- **Mål** for læringsmiljøerne
- **Tegn** på børnenes læring
- **Tiltag** der beskriver relevante pædagogiske aktiviteter og metoder til at nå målene
- **Evalueringsstrategi**

Der udarbejdes en SMTTE for henholdsvis 0-2-årige og 3-5-årige, indenfor hvert af de seks temaer.

Dagtilbudslederen fremsender hvert andet år dagtilbuddets pædagogiske læreplan til Dagtilbudsafdelingen.

Den pædagogiske læreplan vil være det centrale udgangspunkt for gennemførelsen af det administrative tilsyn i lige år i kommunale og selvejende dagtilbud i Svendborg Kommune.

I ulige år gennemføres en Læringsmiljøvurdering. Det administrative tilsyn og Læringsmiljøvurderingen samles i en kvalitetsrapport, der efterfølgende behandles i fagudvalg og godkendes i Byrådet. Kvalitetsrapporten offentliggøres på Svendborg Kommunes hjemmeside.

April 2014.

Dagtilbudschefen og dagtilbudslederne i Svendborg Kommunes kommunale dagtilbud

Den pædagogiske læreplan

Indledning

Dagtilbuddets indledning med egen sammenhæng og udviklingsproces fra den første pædagogiske læreplan. Evalueringsprocessens resultat skal indgå enten i indledningen til læreplanen eller i sammenhængen i den enkelte SMTTE.

Rammer og retning nationalt:

Ud over at leve op til Dagtilbudsloven, er det vores ambition, at dagtilbud i Svendborg Kommune, matcher de krav og forventninger, der er stillet på nationalt plan, fra Ministeriet for Børn og Undervisning og KL:

Fremtidens Dagtilbud:

- En reflekteret og tilrettelagt pædagogisk praksis med fokus på læring og inklusion
- Måltrettet forældresamarbejde
- En evalueringskultur med fokus på kvalitetsudvikling
- Professionelt og tydeligt lederskab på alle niveauer

Målene for Ny Nordisk Skole (0-18 år):

- Udfordre alle børn og unge, så de bliver så dygtige, de kan
- Mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater
- Styrke tilliden til dagtilbud og uddannelser med respekt for professionel viden og praksis

KL's udspil "Det gode børneliv":

- Rammerne for børneindsatsen er i utakt
- Aktive forældre gør en forskel
- Positive forventninger styrker børn
- Sunde børn har bedre livsbetingelser
- Børn skal lære i dagtilbud
- Nyt læringsmiljø gør elever dygtigere
- Nedbryd silotænkningen

Rammer og retning kommunalt:

Vision for læring og dannelse

Byrådet har vedtaget Vision for læring og dannelse. Visionen definerer læringssyn og dannelsessyn, som medarbejderne arbejder ud fra.

Medarbejdernes læringssyn tager udgangspunkt i:

- at alle børn bliver født med evner, anlæg og potentialer
- at vi respekterer børn/og de unge for det, de er og det de kan
- at relationer til både forældre, børn/de unge styrker muligheden for læring
- at være en del af fællesskabet, styrker børns og unges mulighed for læring
- at børn/de unge lærer gennem respons fra kompetente voksne og mangfoldige venskaber
- at børn/de unge lærer ved at udfordres og motiveres på deres individuelle niveau
- at barnet/den unge tilegner sig ny viden gennem leg, undervisning, fordybelse, træning og eksperimentering, alene og sammen med andre, i anerkendende miljøer

Medarbejdernes dannelsessyn tager udgangspunkt i, at barnet og den unge skal have mulighed for at:

- Sanser verden
- Sanser sig selv

- Oplever verden
- Lever sig ind i verden
- Være en del af et fællesskab

- Ændre verden
- Ændre sig selv
- Være sig selv
- Identificere sig selv i verden
- Forstå sig selv

Visionens nøgleord er "Mod – Mening – Muligheder", og fremhæver tre kompetencer, der afspejler ønsket om at skabe generationer, der kan gøre en forskel i en konstant foranderlig verden:

- Kreativitet
- Innovation
- Digitale kompetencer

Mission og fælles referenceramme i dagtilbud

Med udgangspunkt i Vision for læring og dannelse, udgør følgende grundforståelser den fælles pædagogiske referenceramme i Svendborg Kommunes selvejende og kommunale dagtilbud:

Mission

Overbevisninger

"Jeg har betydning i børns liv"

Dette kommer til udtryk ved at:

- Jeg griber og begriber børnene
- Jeg er foran – bagved og ved siden af
- Jeg skaber inspirerende læringsmiljø
- Jeg skaber samhørighed og livsglæde

Fælles referenceramme:

- Alle børn i dagtilbud skal have en hverdag, hvor barnet oplever sig set, og anerkendt af såvel de voksne som af de andre børn
- Det er alle dagtilbuds opgave, at tilrettelægge pædagogikken, så den tilpasses den aktuelle børnegruppe
- Det er dagtilbuddets ansvar, at forstå og fortolke det enkelte barns intentioner, signaler og kommunikation

For at fastholde en anerkendende og inkluderende praksis, er det vigtigt, at skabe en reflekterende kultur, hvor nye fælles indsigter og forståelser kan være med til at bane vejen for videreudvikling af praksis.

Anerkendende og inkluderende tilgange til praksis er en måde at forholde sig på. Det betyder, at der i alle dagtilbuds pædagogiske praksis arbejdes med, at skabe lærings- og udviklingsmiljøer, hvor alle børn har lige adgang til at være aktive deltagere i de sociale børnefællesskaber.

Dagtilbuddenes arbejde med anerkendende tilgange og inklusion i den pædagogiske praksis anses i Svendborg Kommune for at være den tidlige forebyggende indsats for børn i udsatte positioner. Dagtilbuddene deltager endvidere i tværgående samarbejdsrelationer om den tidlige forebyggende indsats i KIM-møder Småbørnsforum, med udgangspunkt i "Vores fælles Børn - fra bekymring til handling".

Kvalitetsrapporten 2012-2013

Konklusionerne fra det administrative tilsyn med udgangspunkt i de pædagogiske læreplaner 2012, og læringsmiljøvurderingen 2013, er samlet i Kvalitetsrapport 2012-2013. Rapporten har en række overordnede konklusioner og følgende seks anbefalinger, der er besluttet af Udvalget for Børn og Unge og Byrådet:

- Opkvalificering af to temaer i den pædagogiske læreplan
- Fortsat udvikling af didaktiske kompetencer
- Fortsat professionel og tydelig ledelse på alle niveauer
- Digitaliseringens læringsmuligheder optimeres
- Sparring og feedback i hverdagen
- Forbedring af daglejegruppernes fysiske forhold

Dagtilbud Sundets indledning

Med startskuddet for Svendborg Kommunes mission og fælles referenceramme, blev der sat en ny markør for dagtilbuddets udviklingsarbejde med børnene.

Inklusion blev et dagligt anvendt begreb, og med et meget stort engagement og den rette uddannelse tog det hurtigt fart.

Vi har organiseret os på en måde, der muliggør en aktiv og forstærket indsats omkring arbejdet med sociale fællesskaber.

Erkendelsen af, at selvrefleksion og refleksion udadtil er en nødvendighed for at lykkes med inklusion, har fået os til at arbejde målrettet med sparring og anerkendende indgriben. Vi er således i stand til at bryde negative handlemønstre ved at gå kontekstrettet ind i situationer, hvor en kollega har brug for støtte til at agere på den mest hensigtsmæssige måde overfor børn, forældre eller kolleger.

Vi arbejder med læring og dannelse – helt fra vuggestueniveau, og ordet "pasning" indgår ikke længere i Sundets ordbog. Vi er bevidste om, at vi er med til at forme børnene helt fra de begynder i børnehuset, og at det kan måles i skolealderen, om vi er nået i mål med hensyn til den læring og udvikling, vi har tilbudt børnene i deres vuggestue- og børnehavetid. Således har undersøgelser vist, at de børn, der har fået mulighed for optimal læring i dagtilbuddet, klarer sig bedre i skolen og ved efterfølgende videreuddannelser.

Vi støtter op om og guider børnene i deres udvikling og dannelse, og er med til at bryde den negative, sociale arv. En konkret strategi for at kunne nå de mål vi opstiller er, at vi deler børnene op i mindre grupper, og ser individuelt på, hvor børnene er på forskellige udviklingsområder. Således kan vi tilrettelægge en struktureret indsats (aktiviteter), der passer til den gruppe børn, vi står med – vi sikrer hermed, at udfordringer står mål med kompetencerne, så ingen børn lider overlast eller føler sig mindreværdige i forhold til den gruppe (det fællesskab), de er en del af.

I forbindelse med læringsmiljøvurderingen, har vi været på "besøg" hos hinanden, forstået på den måde, at teamlederne har byttet børnehus i to dage for at observere praksis i et andet børnehus. Dette har, sammenholdt med de besvarelser vi har modtaget fra personale, forældre og børn, givet os et uvurderligt indblik i, hvor vi skal lægge ekstra kræfter og ressourcer. Vi har således været i stand til at identificere områder, hvor en optimering af læringsmiljøerne har givet fornyet luft under vingerne på inklusionen. De forskellige værksteder, vi har indrettet til børnegrupperne, er blevet strammet op, og er nu i højere grad blevet en vej ind i fællesskabet for de børn, der var i fare for at falde udenfor.

Ud over tilbagemeldingerne fra forældrene i forbindelse med læringsmiljøvurderingen, har vi i alle Børnehusene i Sundet haft øget fokus på det tætte forældresamarbejde omkring inklusionen. Det er vores klare opfattelse, at stort set alle forældre bakker op og har deres andel i, at inklusion i netop deres børns børnehus fungerer.

Et ekstra fokus på det tværfaglige samarbejde har også vist sit værd. Vi har nemmere adgang til tværfaglig assistance, og har fået en hurtigere vej ind til andre områder, der kan være med til at lette inklusionsarbejdet. De månedlige KIM/småbørnsmøder, hvor vi drøfter bl.a. børn, har gjort arbejdsgangene både hurtigere og mere smidige, og ved hjælp af vores efterhånden store ekspertise inden for inklusion har vi haft nemmere ved at se, hvor ressourcerne bedst kan placeres.

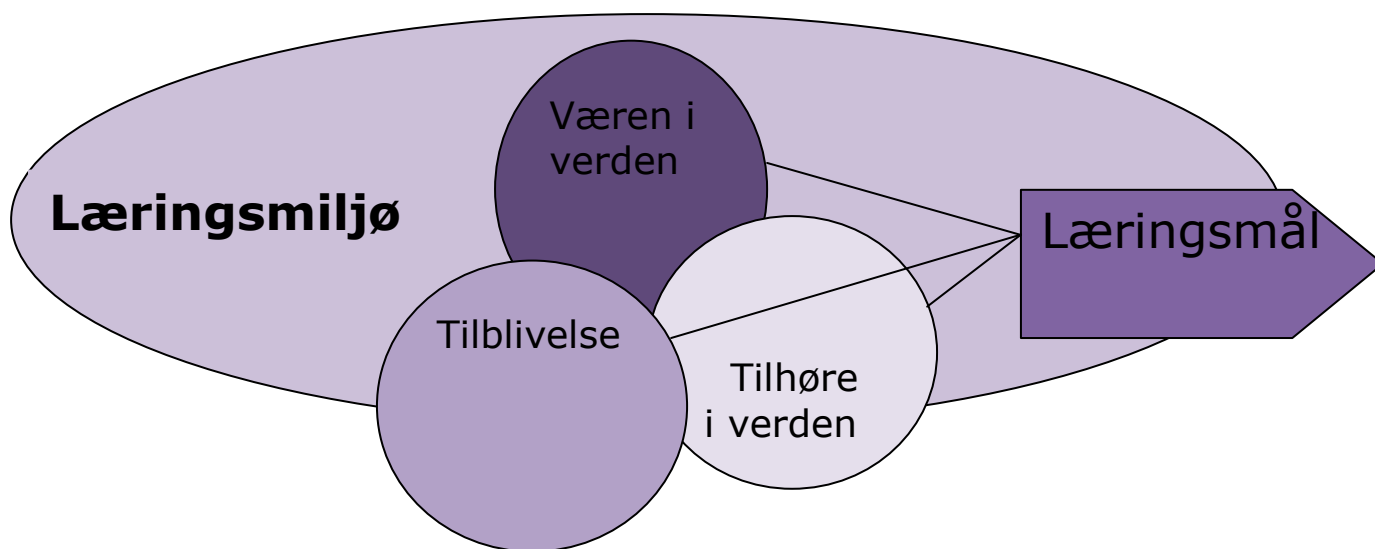
Vi har som sagt rykket os meget de seneste år, og vi har stadig fart på. En høj faglighed, kombineret med stort engagement, glæde og nærvær for både gruppen og det enkelte barn, gør, at vores arbejde har stor betydning for hvilke kompetencer og forudsætninger, det enkelte barn har med i overgangen til skole og uddannelseslivet.

I 2014 har vi været igennem følgende forløb:

- Social inklusion
- Barnet i centrum forløb og oplæg.
- Lederteamet har haft forløb med Tine Basse Fisker og Søren Hertz
- Fælles pædagogiskdag med Charlotte Ringsmose
- Oplæg om læringsmiljøer

Ovenstående forløb samt evaluering af sidste periodes læreplan, har i konjunktion med tidligere viden, givet os det teoretiske fundament vi ønsker at bygge på i vores daglige pædagogiske praksis.

Styrende principper i det pædagogiske lærings- og udviklingsmiljø

- **Være i verden:** Betonere barnets ret til "blot" at være og understreger at barnet og den tidlige barndom har en værdi i sig selv. Fokus på barnets væren og dets liv her og nu, hvor barnet skal lære sig selv at kende, opbygge og vedligeholde relationer, engagere sig i spændende aktiviteter og lege samt inspiration og udfordringer i hverdagen.
- **Tilblivelse:** Begrebet tilblivelse forsøger at favne den proces og forandring barnet gennemgår i de tidlige år og er således knyttet til udvikling af identitet, viden, færdigheder, forståelser, kapaciteter og relationer. Der lægges vægt på læring som tilblivelse med fokus på barnets aktive deltagelse i en dagtilbudskontekst.
- **Tilhøre i verden:** Barnet er afhængigt af andre. Gennem livet vil barnets relationer være afgørende for dets følelse af at høre til, at være en del af et fællesskab.

Kilde: Rambøll & Lone Svinths

Læring og udvikling er overvejende knyttet til barnets erfaringer i sociale fællesskaber/samspil, kropslige erfaringer, erfaringer med materialer - altså i alle læreplanstemaer. Erfaringsdannelse sker i samspil med andre børn/voksne, og derfor bliver læringsmiljøet og samspillet i de sociale relationer afgørende for udviklingen. Det optimale læringsmiljø afhænger af hvordan voksne kommunikerer og interagerer med børn i samspil fra den helt tidlige barndom, og de fysiske læringsmiljøer er utvivlsomt helt essentielt for børns læring og udvikling i en bredere forstand. (Roulstone 2011).

For at skabe optimale pædagogiske samspil og læringsmiljøer, er det derfor vigtigt at:

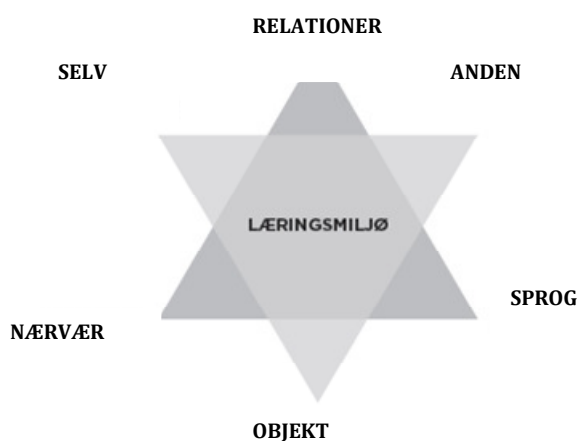
- Pædagogen er opmærksom på alle børns deltagelse
- Pædagogen guider og har evnen og viljen til at justere sig i samspillet og bringe barnets perspektiv ind
- At karakteren af relationen mellem pædagog og barn er præget af nærvær, engagement og glæde

Børn lærer typisk i situationer, hvor den voksne deltager, er støttende eller guider (går foran - bagved og ved siden af). Børnene lærer i læringsmiljøer, hvor den voksne er iværksætter eller tilrettelægger aktiviteter, der sætter fokus på læringen som deltagelse. Men det sker i alle hverdags aktiviteter og gennem hele dagen fra 6.30 - 17. Et vigtigt fokus er dog, at efterhånden som børn bliver ældre, har de brug for flere og mere varierede børnerelationer, og de bånd, de knytter i børnefællesskaber, får betydning for deres videre læring og dannelse i livet. Det er i disse fællesskaber, børn lærer det, de ikke lærer i selskab med voksne. Derfor skal pædagogen være guiden, skabe læringsmiljøer og justere sig i forhold til bevægelsen i børnefællesskaberne og aktiviteterne.

Læring som deltagelse. Læring knytter sig til hvordan børn bedst lærer og hvordan de selv er aktive i læringsprocessen.

For at kunne tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer, kræver det at pædagogerne forud for det pædagogiske arbejde tænker igennem, hvilke forskellige situationer der kan opstå i læringsmiljøet. Ved at være forberedt på forskellige situationer på forhånd, kan det blive nemmere at justere sig efter børnenes reaktioner på læringsmiljøet/temaet og dermed imødekomme børnenes pludselige indskydelser og behov, så aktiviteterne kan vokse frem i processen og dermed bliver børnene aktive i læringsprocessen.

Det betyder at der i et optimalt læringsmiljø er fokus på at motivationen til at lære kommer fra børnene selv, ved at give plads til deres interesser i både planlagt og ikke planlagte aktiviteter.

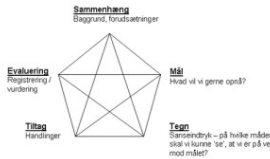
I et læringsmiljø skal der derfor altid tænkes i ovenstående "stjerne".

Når vi i lærerplanen taler børns læring ønsker vi derfor, inden for alle lærerplanstemaerne at have fokus på børnenes læring på flere niveauer. Vi skal ikke alene være optagede af hvilke færdigheder og kompetencer, det bliver muligt for børnene at tilegne sig. Vi skal, når vi planlægger aktiviteter og forløb, i vores refleksioner have fokus på hvilke erfaringer med sociale omgangsformer - og

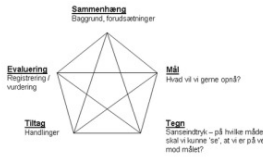
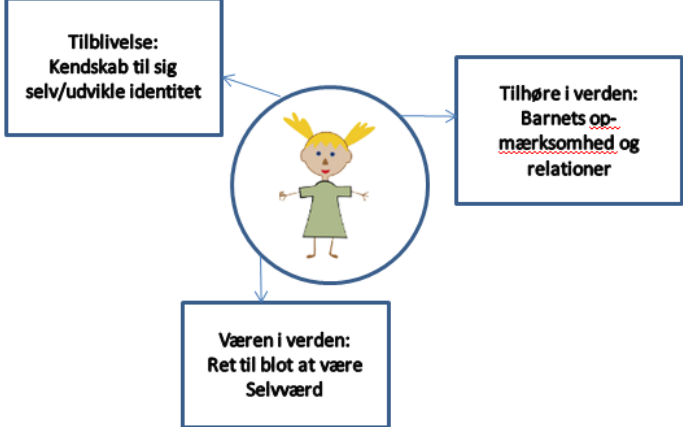
hvilke identitetserfaringer det bliver muligt for børnene at tilegne sig i det læringsmiljø (den måde vi organiserer aktiviteten på og den måde vi møder barnet i aktiviteten) vi tilbyder dem.

Læringsmiljøet er sammensat af det fysiske og det psykiske læringsmiljø. Rummet og den måde vi indretter og organiserer os på på den ene side, og atmosfæren og de voksnes tilgang på den anden side.

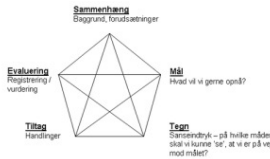

	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Alsidig personlig udvikling</p>	<p>Udarbejdet af: Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet Dato: 22.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div data-bbox="518 459 1204 884" data-label="Diagram"> </div> <p>Børns personlige udvikling sker bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne. Det er vigtigt, at børn får mulighed for at få et stadigt mere nuanceret kendskab til både sig selv og andre. At føle sig genkendt og husket af andre, både som det barn der startede i dagtilbuddet og den person, det udviklede sig til, giver børn kontinuitet og tryghed.</p> <p>Alsidig personlig udvikling og børnemiljø: Temaet har flere snitflader til det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø. Derfor arbejdes der med disse temaer i sammenhæng, så begge dele danner grundlag for tilrettelæggelsen af den pædagogiske indsats i forhold til både børnenes alsidige og personlige udvikling og dagtilbuddets børnemiljø.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige børn, er at skabe læringsmiljøer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er anerkendende og glædesfyldte • Hvor barnet oplever sig værdifuld og som en del af et socialt fællesskab • Hvor barnet engageres og oplever at have medindflydelse <p>For de 3-6 årige børn, er at skabe læringsmiljøer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er anerkendende og glædesfyldte • Hvor barnet oplever sig værdifuld og som en del af et socialt fællesskab • Hvor barnet engageres og oplever at have medindflydelse 	
<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi anerkender barnet for den, det er, og ser dets intentioner, og justerer os efter dem • Vi sætter ord på barnets følelser og har øje for nærmeste udviklingszone 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Vi støtter og guider barnet til aktiv deltagelse i fællesskabet • Vi laver aktiviteter, der engagerer, medinddrager og udfordrer børnene <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi anerkender barnet for den, det er, og ser dets intentioner, og justerer os efter dem • Vi støtter barnet i at sætte ord på egne følelser og har øje for nærmeste udviklingszone • Vi støtter og guider barnet til aktiv deltagelse i fællesskabet • Vi laver aktiviteter, der engagerer, medinddrager og udfordrer børnene
<p>Tegn Sanseindtryk Konkretisering af målene</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At barnet trives og føler glæden ved at mestre nye ting • At barnet søger ligeværdige relationer og viser glæde • At barnet deltager nysgerrigt og aktivt, og giver udtryk for hvad det er optaget af <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At barnet trives og er i udvikling • At barnet har ligeværdige relationer, viser glæde og er aktiv i fællesskabet • At barnet udviser engagement og har mod på at lære nyt og møde det ukendte
<p>Evaluering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurderingen 2015

	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Sociale kompetencer</p>	<p>Udarbejdet af: Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet Dato: 22.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div data-bbox="550 459 1236 884" data-label="Diagram"> </div> <p>Sociale kompetencer handler om at kunne indgå positivt med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer i forskellige situationer. Disse kompetencer udtrykkes og tilegnes af børn i samspil med hinanden og voksne.</p> <p>Sociale kompetencer og børnemiljø: Også ved dette læreplanstema er der flere snitflader til det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø. Derfor kan der også her arbejdes ud fra, at temaerne supplerer hinanden, og kan danne grundlag for tilrettelæggelsen af den pædagogiske indsats i forhold til børnegruppens og det enkelte barns sociale kompetencer.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige, er at skabe læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor barnet får muligheder for at lære i relationer og samspil med andre børn og voksne, og hvor de støttes i at indgå i begyndende venskaber • Hvor der skabes deltagelsesbaner for alle børn, og barnet føler sig som en vigtig del af fællesskabet både fysisk – psykisk og socialt <p>For de 3-6 årige, er at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor barnet får mulighed for at lære at indgå i relationer og samspil med de andre børn og voksne, og hvor de danner ligeværdige venskaber • Hvor der skabes deltagelsesbaner for alle børn, og barnet føler sig som en vigtig del af fællesskabet både fysisk – psykisk og socialt • Hvor der er accept og forståelse af forskellighed • Hvor barnet lærer at kommunikere, samarbejde, forhandle og konfliktløse 	
<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For de 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At indrette og skabe rum for leg og samspil i mindre og større grupper, samt planlægge aktiviteter/forløb i mindre grupper • At støtte og guide, gå foran – bagved og ved siden af i relationen, og give anvisning i det sociale samspil 	

	<ul style="list-style-type: none"> • At være nysgerrige på børnegruppen, og tilrettelægge hverdagen, og kunne justere sig efter børnenes interesser og udviklingstrin <p>For de 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At indrette og skabe rum for leg, rollelege, regellege, fælleslege, i mindre og større grupper og være aktivt guidende/deltagende i børnenes leg og efter behov arbejde med legeværksteder • At støtte og guide barnet i relationen, og give anvisning i det sociale sammenspil • At være nysgerrige på børnegruppen, og tilrettelægge hverdagen og kunne justere sig efter børnenes interesser og udvikling • At tilrettelægge differentieret læringsmiljøer i forhold til og have øje for nærmeste udviklingstrin
<p>Tegn Sanseindtryk Konkretisering af målene</p>	<p>For de 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnene begynder at vise interesse for de andre - at de inviterer til leg og viser glæde ved samværet med andre børn • Børnene begynder aktivt at bruge og at forstå og reagere på hinandens mimik og kropssprog • Børnene begynder at knytte venskaber <p>For de 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnene begynder at kunne forstå egen og andres behov og plads i fællesskabet • At børnene samarbejder og giver udtryk for behov og meninger • At børnene er en del af både det fysiske, psykiske og sociale fællesskabet og har gode venner • At børnene kan indgå i samspil med andre børn og voksne
<p>Evaluering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurdering 2015

	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Kulturelle udtryksformer og værdier</p>	<p>Udarbejdet af: Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet Dato: 22.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div data-bbox="550 492 1236 929" data-label="Diagram"> </div> <p>Dagtilbud skal give børn mulighed for at opleve kunst og kultur og for selv at udtrykke sig æstetisk. Kulturen er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er igennem mødet med andre og det anderledes, at man definerer sit eget kulturelle ståsted og genkender egne kulturelle rødder. Mødet med andre udtryksformer giver børn kendskab til, at menneskers sprog, vaner og levevilkår kan være forskellige.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige børn er det at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor barnet får mulighed for kendskab til forskellige kreative udtryksformer og materialer • Modtage mange forskellige sanseindtryk • Begyndende kendskab til forskellige sange/fagtesange, forskellige musik genre • Begyndende kendskab til dramatik og teater • Begyndende kendskab til vores egen kultur <p>For de 3-6 årige børn er det at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fordybe sig i arbejdet med forskellige kreative udtryksformer og materialer • Udtrykke sig gennem musik og sang • Udtrykke sig gennem dramatik og teater • Udvide deres kendskab til forskellige kunstformer, teater og musikgenrer • Udvide kendskab til vores egen kultur og udvikle kendskab til andre kulturer. Hvordan gør vi i vores "egen" familie, og hvordan gør de andre steder? 	

<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelægge forskellige læringsmiljøer, hvor der er mulighed for, at arbejde med forskellige udtryksformer og materialer • At holde samling, synge, spille musik, spille teater og fortælle historier, hvor børnene er aktive deltagere • At have traditioner, der er forbundet med vores egen kultur • Ture ud af huset, fx busture, teater, bibliotek museum m.m. <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelægge forskellige læringsmiljøer, hvor der er mulighed for at arbejde med forskellige udtryksformer og materialer • At holde samling, synge, spille musik, spille teater og fortælle historier, hvor børnene er aktive deltagere • At have traditioner, der er forbundet med vores egen kultur og få øje på, at verden er et mangfoldigt og spændende sted • Ture ud af huset, fx busture, teater, bibliotek, museum mm. • Børnene skal have adgang til læringsmiljøer, hvor der er mulighed for at arbejde med forskellige udtryksformer og materialer. Børn må gerne overraskes • Deres sanser skal stimuleres gennem leg med sand, vand og mudder • Børnene skal synge, spille og danse (til forskellig slags musik) • Børnene skal præsenteres for og deltage i enkle forestillinger og rollespil • Vi skal have traditioner, der er forbundet med vores egen kultur
<p>Tegn Sanseindtryk Konkretisering af målene</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene bliver fortrolige med forskellige materialer og støttes i at deltage i kreative værksteder • At børnene er nysgerrige efter at prøve nyt • At børnene kender mange sange, sanglege, og deltager aktivt med bla. fagter til disse • At børnene begynder at vise iderighed og fantasifuldhed • At børnene har et begyndende kendskab til baggrunden for og indholdet i vores traditioner <p>For 3- 6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er varierende værksteder og der er livlig aktivitet • Instrumenter er tilgængelige og i brug. Børnene lytter til og spiller musik • Børnene synger, danser og spiller teater • At børnene kender til de kulturelle tilbud, der er i nærmiljøet • At børnene kender baggrunden for de traditioner vi har, og at de har et vist kendskab til kulturer, der er anderledes end vores • Vi ser iderige og fantasifulde børn
<p>Evaluering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurderingen 2015

<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p> <p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p> <p>Tiltag Handlinger</p> <p>Evaluering Registrering/ vurdering</p> <p>Tean Sanserindtryk – på hvilke måder skal vi kunne 'se', at vi er på vej mod målet?</p>	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Krop & bevægelse</p>	<p>Udarbejdet af:</p> <p>Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet</p> <p>Dato: 23.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Børn udvikler i barndommen grundlæggende motoriske evner, det styrker deres forudsætninger for at udvikle sig. Dagtilbud skal bidrage til at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed. Dagtilbuddet anvender naturen og nærmiljøet som muligheder for fysiske udfoldelser og udfordringer. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger, udvikles børnenes færdigheder og vaner. de får erfaringer i, hvad det betyder at koble f. eks. det talte sprog og kropssproget, og de udvikler herigennem også respekt for andres udtryk og reaktioner.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige børn, er at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor barnet kan udvikle glæde ved og kendskab til egen krop, opnå kropsbevidsthed og blive selvhjulpne • Der giver barnet sansemotoriske og fysiske udfordringer som tilpasses under hensyntagen til det enkelte barn • Der er udfordrende og inspirerende – inde og ude <p>For de 3-6 årige børn, er at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor barnet kan udvikle glæde ved egen krop, kropsbevidsthed og selvhjulpne • Der giver barnet sansemotoriske og fysiske udfordringer som tilpasses under hensyntagen til det enkelte barn • Med inspirerende aktiviteter, der udfordrer det motoriske og har fokus på sundhed og trivsel 	
<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At sørge for at legeområderne er udfordrende, attraktive, inspirerende og udviklende • De voksne giver tid og rum til at støtte børnenes selvhjulpne • Gennem deltagelse i "Aktive børn" <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De voksne guider børnene i at kunne selv • At sørge for at legeområderne er udfordrende, attraktive, 	

	<p>inspirerende og udviklende</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gennem deltagelse i "Aktive børn"
<p>Tegn Sanseindtryk Konkretisering af målene</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At de øver sig i at mestre egen krop (selvhjulpne) og viser glæde ved at bevæge sig • At børnene får kendskab til egen krop og dens funktion, at de søger udfordringer og kan holde til at tumle, dreje rundt og blive rørt ved • At børnene bruger deres kropssprog og får kendskab til andres kropssprog og aflæser det <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene fortsat øver sig i at mestre egen krop og viser glæde ved at bevæge sig • At børnene søger udfordringer og udvider kendskabet til egen krop og dens funktion, og at de kan holde til at være fysisk aktive • At børnene fortsat søger fysiske udfordringer og får kendskab til andres kropssprog og aflæser det • At børnene har tilegnet sig kropslig koordinering, er selvhjulpne og at de kan mærke egen krop, kulde, varme, sult og tørst
<p>Evaluering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurdering 2015

	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Natur og naturfænomener</p>	<p>Udarbejdet af:</p> <p>Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet</p> <p>Dato: 23.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Naturoplevelser i barndommen bidrager både til den følelsesmæssige, mentale og fysiske udvikling. Naturen giver rum for oplevelser og aktiviteter på alle årstider og i alt slags vejr. Temaet skal bidrage til at gøre børn bekendt med og give dem forståelse for planter, dyr, årstider og vejr. Børnene kan få vigtige erfaringer, eksperimentere og hente viden om naturfænomener og sammenhænge. Inddragelse af naturen kan danne grundlaget for en varig interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige børn, er at skabe læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor børnene har mulighed for at udvikle og styrke deres sanser sat i forhold til naturen • Hvor børnene får begyndende forståelse for at alt liv har værdi • Hvor børnene får begyndende forståelse for årstiderne <p>For de 3-6 årige børn, er at skabe læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor der er mulighed for at eksperimentere og hente viden om naturfænomener og sammenhænge • Hvor børnene lærer at få respekt og ansvarlighed for natur og miljø • Hvor børnene får kendskab til årstiderne 	
<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mærke naturen: Gå i bare tæer, rode i jorden, smage på blomster/bark/sand • De voksne skal give dem adgang til naturen, uanset vejr og årstid • Færdes i forskellige miljøer i naturen: skov, strand og eng <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At der er ting til rådighed til at lave eksperimenter med • Mærke naturen: Gå i bare tæer, rode i jorden, smage på blomster/bark/sand • De voksne skal give dem adgang til naturen, uanset vejr og årstid • Færdes i forskellige miljøer i naturen: skov, strand og eng 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Have mulighed for at opleve og studere det dyreliv, der omgiver os
T egn S anseindtryk K onkretisering af m ålene	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene gerne vil føle på, lugte til, smage på forskellig frugt, bær og grøntsager der er i naturen • Stadig stigende nysgerrighed og fortrolighed ved naturen <p>For 3-6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnene viser glæde ved at være i naturen • At børnene er glade for at lave eksperimenter og selv kommer til de voksne og spørger om at få lov til at lave eksperimenter • At børnene har kendskab til og viser respekt og er ansvarlige i naturen f.eks. af sig selv samler skrald op, når de er på tur • At børnene er glade for at være i naturen
E valuering	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurderingen 2015

<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p> <p>Evaluering Registrering / vurdering</p> <p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p> <p>Tiltag Handlinger</p> <p>Tsøn Således tryk - på hvilke måder skal vi kunne 'se', at vi er på vej mod målet?</p>	<p>Dagtilbud Sundets Pædagogisk læreplan i perioden 2014 til 2016</p> <p>SMTTE på: Sproglig udvikling</p>	<p>Udarbejdet af: Ledelsesteam i Dagtilbud Sundet Dato: 22.09.2014</p>
<p>Sammenhæng Baggrund, forudsætninger</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Et varieret sprog og evnen til at bruge det, så det passer i forskellige situationer, øger barnets mulighed for at blive forstået. En tidlig og god stimulering af børns ordforråd og forståelse af begreber og regler, der gælder for det talte sprog, er derfor en vigtig del af dagtilbuddet. Med sproglig udvikling menes både talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog.</p> <p>Pædagogiske læreplaner og sprogvurderingerne: Arbejdet med børns sproglige udvikling kan bl.a. tage afsæt i den sprogvurdering af treårige børn i dagtilbud, der foretages når barnet skønnes at have behov for sprogstimulering. Med afsæt i bl.a. sprogvurderingerne kan der ske en yderligere konkretisering af det pædagogiske arbejde med sproget i dagtilbud.</p>	
<p>Mål Hvad vil vi gerne opnå?</p>	<p>For de 0-2 årige børn, er skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor børnenes nysgerrighed, leg med sproget og sprogforståelse stimuleres • Barnet støttes til aktivt at bruge sproget, kropssproget og mimikken i relation og kommunikation med andre • Dialogisk læsning og andre temaer fra sprogpakken indgår i hverdagen • Barnet får kendskab til forskellige kommunikationsmidler, både verbalt og nonverbalt <p>For de 3-6 årige børn, er at skabe et læringsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barnet støttes i at udtrykke egne tanker, følelser og behov via sproget • Barnet støttes til aktivt at bruge sproget, kropssproget og mimikken i relation og kommunikation med andre samt til konfliktløsning • Stimulere børnenes egen nysgerrighed og sprogforståelse 	
<p>Tiltag Handlinger</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At indrette og skabe rum for sproglig leg og fordybelse 	

	<ul style="list-style-type: none"> • At sætte ord på barnets handlinger, følelser og intention • At børnene bliver præsenteret for sange, rim , remser, rytme og sanglege • At børnene har adgang til bøger, billeder og digitale medier • At gøre brug af dialogiske læsning og sprogpakken <p>For de 3–6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At indrette og skabe rum for sproglig leg og fordybelse • At skabe plads til kommunikation • At der bliver sat ord på børnenes handlinger, følelser og intention • At børnene bliver præsenteret for teater, sange, rim, remser, rytmer og sanglege • At børnene har adgang til bøger, billeder og digitale medier • At gøre brug af dialogisk læsning sprogpakken
<p>Tegn Sanseindtryk Konkretisering af målene</p>	<p>For 0-2 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene har lyst til at deltage, når vi læser og samtaler • At børnene bruger sproget og sproget er i udvikling • At børnene viser begyndende forståelse for andres mimik og kropssprog • At børnene viser interesse for bøger, billede og digitale medier <p>For de 3–6 årige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene har et alderssvarende ordforråd • At børnene bruger sproget og at det er i udvikling • At børnene kan give sproglig udtryk for deres mening • At børnene kan aflæse andres mimik og kropssprog • At børnene løser konflikter ved hjælp af sproget på en konstruktiv måde • At børnene viser interesse for bøger, billede og digitale medier
<p>Evaluering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsmiljøvurderingen 2015